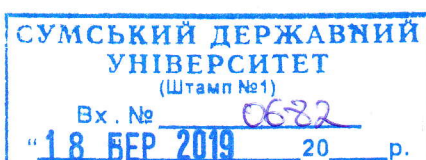


ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
на дисертаційну роботу Малиша Дмитра Олексійовича
на тему «Фінансова безпека підприємств під впливом нестабільності
фінансового сектору України»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата
економічних наук
за спеціальністю 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит
у спеціалізовану вчену раду Д 55.051.06
Сумського державного університету

1. Актуальність теми дисертаційної роботи

Внаслідок стрімкого розвитку фінансових технологій, інфраструктури та відкритості фінансово-економічних систем, фінанси почали відігравати провідну роль в економічних відносинах, посилюючи розрив між матеріально-речовими та фінансовими потоками. Це обумовило трансформацію фінансової системи і фінансового капіталу з посередника, обслуговуючого відтворення, на ключовий фактор, що його визначає. Зростання та розвиток фінансових ринків провокує виникнення диспропорцій, які стають джерелом нестабільності загальносвітового рівня, загострюють критичні суперечності в економіці, порушують відтворювальний процес і в кінцевому підсумку впливають на фінансову безпеку кожного підприємства.

Фінансова безпека підприємства є обов'язковою умовою успішного розвитку національного бізнесу, забезпечення модернізації економіки, підвищення її стійкості при циклічних коливаннях та кризових явищах. Вона виступає інтегрованим результатом його діяльності, сформованим під впливом факторів національної та глобальної господарських систем. Врахування сприятливих факторів і нейтралізація негативних забезпечує стійкість довгострокового функціонування компанії, збільшення її виручки і рентабельності,



оптимізацію вартості бізнесу, розвиток інноваційної діяльності, реалізацію ефективних інвестиційних проектів.

У зв'язку з цим постає важлива науково-практична проблема, пов'язана з розвитком теоретико-методичних основ формування фінансової безпеки підприємства з урахуванням фактору нестабільності фінансової системи України та світу. Таким чином, можна зробити висновок, що обрана тема дисертації є актуальною як з точки зору подальшого розвитку наукових засад фінансової безпеки підприємства, так і з точки зору розробки прикладних рекомендацій щодо її забезпечення, враховуючи перманентну нестабільність фінансового сектору економіки.

2. Зв'язок теми дисертаційної роботи з державними та галузевими програмами й темами

Дисертація виконана відповідно до тематики науково-дослідних програм національного значення, зокрема Комплексної програми розвитку фінансового сектору до 2020 року.

Пропозиції здобувача враховані при підготовці звітів за науково-дослідними темами Сумського державного університету, зокрема, обґрунтовано концептуальні засади впливу фінансового сектору на фінансову безпеку підприємства, які включено до звіту за темою «Реформування фінансової системи України в умовах євроінтеграційних процесів» (державний реєстраційний номер 0109U006782); запропоновано науково-методичний підхід до оцінювання фінансової безпеки підприємства через призму фінансової архітектури за темою «Управління фінансово-економічною безпекою суб'єктів господарювання» (державний реєстраційний номер 0116U000931).

3. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукові результати, висновки й рекомендації, викладені в дисертаційній роботі, є достатньо аргументованими і характеризуються необхідним рівнем обґрунтованості.

Наукові положення, викладені в дисертації, повною мірою досліджені, про що свідчить структурна побудова та зміст роботи, широкий перелік узагальнених, систематизованих та кваліфіковано опрацьованих автором робіт вітчизняних і закордонних вчених та фахівців із питань економічної теорії, фінансів, діяльності суб'єктів підприємництва та фінансової безпеки підприємств. Поряд із науковою літературою автор опрацював спеціальні джерела інформації, зокрема міжнародні, а також законодавчі, нормативно-правові акти, типові методики, статистичну інформацію.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджується відповідними публікаціями у фахових виданнях з економіки та оприлюдненням на науково-практичних конференціях.

Висновки є логічно обґрунтованими, повністю відображають основні положення проведеного дослідження, а також можливі напрями їхнього використання у практиці забезпечення фінансової безпеки підприємства.

4. Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи, опублікованих наукових праць та авторефератом дисертації дозволяє стверджувати, що основні наукові положення, висновки і пропозиції, які сформульовані дисертантом, характеризуються науковою новизною й відображають особистий внесок здобувача у розвиток фундаментальних положень теорії фінансів, що полягає в авторському розв'язанні актуальної наукової проблеми – розробки науково-методичного забезпечення фінансової безпеки підприємства в умовах перманентної нестабільності фінансового сектору України. Серед основних положень новизни необхідно виділити:

1. Запропоноване в роботі визначення поняття фінансової безпеки підприємства, під яким автор розуміє такий стан структури капіталу, який забезпечує абсорбацію зовнішніх та внутрішніх економічних шоків за рахунок сформованого запасу фінансової міцності та захищає інтереси

стейкхолдерів в умовах існуючої фінансової архітектури підприємства, що, на відміну від існуючих, враховує інтереси стейкхолдерів підприємств (С. 84 дисертації).

2. Розроблений автором науково-методичний підхід щодо визначення та прогнозування рівня ФБП, базуючись на 3 групах фінансових показників (майновий стан та ліквідність, фінансова стійкість, ділова активність та рентабельність) з використанням самоорганізованих карт Кохонена, що дозволило сформуванню відповідних патернів та визначити поточну динаміку стану фінансової безпеки підприємства і вектор її подальшого руху (С. 173-181 дисертації).

3. Внеском у розвиток методологічних засад оцінювання фінансової безпеки підприємства є розроблений автором науково-методичний підхід щодо визначення інтегрального показника стану фінансової безпеки в розрізі видів економічної діяльності реального сектору та економіки в цілому на основі використання функції бажаності Харінгтона, що, на відміну від існуючих, дозволяє здійснити об'єктивну оцінку, в т.ч. за умови відсутності частини параметрів в різних групах показників (С. 156-172 дисертації).

4. Враховуючи, що структура капіталу є ключовим об'єктом фінансової безпеки підприємства, дисертантом було здійснено систематизацію детермінант фінансового левериджу підприємства, відповідно до базових теорій (статичних та динамічних) структури капіталу, які згруповано в екзогенну та ендогенну групу, що дозволяє врахувати вплив сформованої фінансової архітектури на рівень фінансової безпеки підприємства (С. 81-82 дисертації).

5. Автором в процесі дослідження було удосконалено основні напрями впливу фінансового сектору на стан фінансової безпеки підприємства шляхом визначення взаємодії між банківським, фондовим та страховим секторами та фінансовою архітектурою підприємства, із врахуванням кількісних фінансових показників (структура капіталу) та якісних (структура власності та стан корпоративного управління) (С. 75 дисертації).

6. Дисертантом було запроваджено власне бачення поняття фінансової архітектури підприємства як триєдиної цілості структури капіталу, структури власності та корпоративного управління, що дозволило в сукупності визначити формування та забезпечення відповідного рівня ФБП.

5. Повнота викладення основних результатів в опублікованих наукових працях

Основні положення та висновки дисертації опубліковано у 15 наукових працях загальним обсягом 4,95 друк. арк., з яких особисто автору належить 4,47 друк. арк., у тому числі: 6 статей у наукових фахових виданнях України (з них: 5 – у виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз), 9 публікацій у збірниках тез доповідей конференцій.

Публікації відповідають вимогам до опублікування результатів дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Автореферат оформлений згідно чинних вимог, у стислій формі передає основні положення дисертаційної роботи, не містить інформації, не наведеної у роботі.

6. Значення дослідження для науки та практики, перспективи використання його результатів

Наукова значущість отриманих результатів обумовлена можливістю широкого застосування розроблених в дисертації теоретико-методологічних підходів як у проведенні подальших досліджень, так і практичній діяльності. В цілому результати дисертаційної роботи спрямовані на вирішення важливої науково-практичної проблеми, що полягає у необхідності розробки теоретико-методологічних засад формування фінансової безпеки підприємства в умовах нестабільності фінансового сектору економіки.

Практичне значення одержаних результатів визначається конкретною спрямованістю висновків, рекомендацій та пропозицій автора, а також обґрунтуванням нових підходів до формування та оцінки фінансової безпеки підприємства. Наукові положення дисертаційної роботи можуть використовуватися у ході реалізації Комплексної програми розвитку фінансового сектору

до 2020 року, Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» та підприємствами реального сектору економіки.

Пропозиції дисертанта щодо здійснення аналізу фінансової безпеки підприємства шляхом використання групи показників та залежності між ними, що характеризують стан фінансової архітектури підприємства, а також пропозиції щодо методів захисту від фінансового рейдерства були використанні в діяльності ТОВ «СБТК» (довідка № 39 від 21.11.2018 р.); методичний підхід щодо визначення інтегрального показника стану та стратегічного вектору фінансової безпеки підприємства використовуються в діяльності ТОВ «Сумський машинобудівний завод» (довідка № 12/48-10.18 від 16.10.2018 р.).

Акт від 28.11.18 р. підтверджує використання матеріалів дисертації у навчальному процесі Сумського державного університету при викладанні дисциплін: «Корпоративні фінанси», «Фінансова діяльність суб'єктів господарювання», «Управління фінансами акціонерних товариств», «Управління фінансовою безпекою підприємств» «Фінансовий ринок».

7. Дискусійні положення та недоліки дисертаційної роботи

Відзначаючи високий рівень теоретичного обґрунтування та переконливість теоретичних, аналітичних і методологічних положень дисертації Малиша Д. О., її змістовність та логіку викладення матеріалів дослідження, вважаємо за необхідне висловити зауваження та виділити дискусійні положення.

1. Автор визначає фінансову безпеку підприємства як стан структури капіталу, що забезпечує поглинання (абсорбацію) зовнішніх та внутрішніх економічних шоків за рахунок сформованого запасу фінансової міцності та захищає інтереси стейкхолдерів в умовах існуючої фінансової архітектури підприємства (С.34 дисертації). Водночас більшість науковців, що займаються дослідженням фінансової безпеки підприємства, при визначенні її сутності роблять акцент на якості фінансового стану підприємства та його здатності адекватно реагувати на загрози внутрішнього та зовнішнього характеру. На нашу думку, визначення фінансової безпеки підприємства лише як стану структури капіталу підприємства суттєво звужує це поняття та не враховує

всіх видів ризику, які виникають у суб'єкта господарювання в процесі здійснення діяльності.

2. Відповідно до авторського розуміння фінансової безпеки підприємства, автор виокремив п'ять ключових її об'єктів (с. 6 автореферату): фінансовий стан, загрози, фінансовий потенціал, фінансовий інтерес та результат керуваності фінансовим процесом. Виникає питання, яким чином виокремлені об'єкти фінансової безпеки підприємства узгоджуються із авторським визначенням, представленим в дисертації. Крім того, незрозумілим залишається, що автор розуміє під результатом керуваності фінансовим процесом.

3. Дисертант у своїй роботі зазначає (С. 75 дисертації), що вплив фінансового сектору на фінансову безпеку підприємства проявляється через формування структури його капіталу (під впливом банківського та фондового секторів), структуру власності (фондовий сектор) та відповідно страхування фінансових ризиків (страховий сектор). Потребує додаткового обґрунтування позиція автора щодо необхідності дослідження впливу фондового сектору на рівень фінансової безпеки підприємства реального сектору економіки, оскільки в Україні більшість підприємств в процесі управління власною структурою капіталу майже не використовують інструменти фондового ринку.

4. На рисунку 2 автореферату (С. 8) зазначається, що вплив на структуру капіталу підприємства реального сектору економіки здійснює, крім інших, і страховий сектор. В цьому контексті залишається незрозумілим взаємозв'язок між страхуванням фінансових ризиків та структурою капіталу підприємства, що потребує авторського пояснення.

5. На сторінці 135-136 дисертації дисертант представив обґрунтування щодо способу вибору підприємств для аналізу рівня їх фінансової безпеки через призму фінансової стійкості. Вважаємо, що наведене обґрунтування не надає в повній мірі відповідь на питання: яким чином було сформовано вибірку підприємств для аналізу? Крім того, є незрозумілим виключення з виборки тих підприємств, що працюють збитково, оскільки наявність збитків у

підприємства не перешкоджає здійсненню розрахунків щодо рівня його фінансової безпеки.

6. Дисертантом у підрозділі 2.3 було проведено оцінювання рівня фінансової безпеки підприємств через призму їх фінансової стійкості. Для оцінки фінансової безпеки підприємства підприємств автор використав метод оцінки фінансової стійкості за абсолютними показниками (тривимірний компонент фінансової стійкості) та відносними показниками фінансової стійкості (коефіцієнт автономії, коефіцієнт фінансового левериджу, коефіцієнт забезпечення власним оборотним капіталом, коефіцієнт короткострокової заборгованості та коефіцієнт покриття інвестицій). На нашу думку, доцільнішим було б здійснити оцінку рівня фінансової безпеки підприємств через призму їх фінансової стійкості з використанням деякого інтегрального показника, що дозволило би отримати більш наочні результати.

7. На с. 212 дисертаційної роботи дисертантом зроблено висновок про наявність значних проблем в реальному секторі економіки, а також низький рівень забезпечення фінансової безпеки підприємств. Робота значно б виграла, якщо б автором було наведено прикладні рекомендації підвищення визначеного рівня фінансової безпеки підприємств в сучасних умовах господарювання.

Однак перераховані вище дискусійні положення, що містяться в дисертаційній роботі, не зменшують загального позитивного враження від неї та не ставлять під сумнів внесок автора у вирішення обраної ним наукової проблеми.

8. Загальна оцінка дисертації

та її відповідність встановленим вимогам

Дисертація Малиша Д. О. на тему «Фінансова безпека підприємств під впливом нестабільності фінансового сектору України» є закінченою у межах поставлених науковою працею завдань.

Представлені в роботі наукові положення та результати є авторським розв'язанням наукової проблеми, що полягає у розробленні теоретико-

методологічних та науково-методичних підходів до формування фінансової безпеки підприємства в умовах нестабільності фінансового сектору економіки.

Усі положення, що винесені на захист, мають наукову новизну, їх рівень («вперше», «набули подальшого розвитку», «удосконалено») визначено коректно. Структура й обсяг роботи відповідають встановленим вимогам.

Тема дисертаційної роботи є актуальною й відповідає пріоритетним напрямкам державної фінансової політики та науковим програмам національного й регіонального значення. Тема і зміст дисертаційної роботи відповідають паспорту спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Дисертаційна робота Малиша Д. О. на тему «Фінансова безпека підприємств під впливом нестабільності фінансового сектору України» відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 (із змінами) від 24 липня 2013 року, а її автор – Малиш Дмитро Олексійович – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансів і кредиту
Житомирського державного
технологічного університету

Н. Г. Виговська

Підпис офіційного опонента засвідчую
перший проректор
Житомирського державного
технологічного університету,
доктор економічних наук, професор



О. В. Олійник